

КОВАЛЕНКО

Олександр Михайлович
almkov@rambler.ruд.е.н., доцент, професор,
Одеський національний
політехнічний університет

УДК 334.716:332.14

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУORGANIZATIONAL AND ECONOMIC ASPECTS OF ENSURING
COMPETITIVENESS OF THE REGION

В результаті дослідження виділено складові стабільного розвитку та конкурентоспроможності регіону, розглянуто важливі аспекти та умови формування стратегії зазначеного розвитку та конкурентоспроможності. Показано особливості управління конкурентоспроможністю на регіональному рівні, вимоги до забезпечення його ефективності. Позначено найбільш значимі цілі управління конкурентоспроможністю регіону та етапи програми її забезпечення. Виділено основні сфери перетинання економічних інтересів регіональних органів управління і суб'єктів господарювання в умовах гарантування конкурентоспроможності регіону

та основні регулятори, що можуть бути використані в процесі їх взаємодії. Запропоновано основні критерії виділення господарюючих суб'єктів в рамках селективної політики регіону.

В результате исследования выделены составляющие стабильного развития и конкурентоспособности региона, рассмотрены важные аспекты и условия формирования стратегии указанного развития и конкурентоспособности. Показаны особенности управления конкурентоспособностью на региональном уровне, требования к обеспечению его эффективности. Обозначены наиболее значимые цели управления конкурентоспособностью региона и этапы программы ее обеспечения. Выделены основные сферы пересечения экономических интересов региональных органов управления и субъектов хозяйствования в условиях гарантирования конкурентоспособности региона и основные регуляторы, которые могут быть использованы в процессе их взаимодействия. Предложены основные критерии выделения хозяйствующих субъектов в рамках селективной политики региона.

As a result of a research components of stable development and competitiveness of the region are allocated, important aspects and conditions of forming the strategy of the specified development and competitiveness are considered. Features of competitiveness management at the regional level, requirements to ensuring its efficiency are shown. The most significant purposes of competitiveness management of the region and stages of the program of its ensuring are designated. The main spheres of economic interests crossing of regional organs of management and subjects of managing under conditions of guaranteeing competitiveness of the region are allocated and also the main regulators which can be used in the course of their interaction are allocated. The main criteria of managing subjects selection within selective policy of the region are offered.

Ключові слова: стратегія, стабільний розвиток, управління конкурентоспроможністю регіону, цільова модель, програма забезпечення конкурентоспроможності, регулятори, критерії селективної підтримки

Ключевые слова: стратегия, стабильное развитие, управление конкурентоспособностью региона, целевая модель, программа обеспечения конкурентоспособности, регуляторы, критерии селективной поддержки

Keywords: strategy, stable development, management of region competitiveness, objective model, program of ensuring competitiveness, regulators, criteria of selective support

ВСТУП

Регіон являє собою цілісну територію, що володіє певним набором ресурсів і специфічною ієрархічною структурою економіки, її основних підсистем, елементів і зв'язків між ними, ефективність використання й функціонування яких визначає позицію регіону серед регіонів країни і якість життя населення [6].

Конкурентоспроможність регіону служить важливим напрямком інтеграції регіону у світову господар-

ську систему [3]. Міжрегіональна конкуренція виступає в якості одного з аспектів гео економічної конкуренції і є результатом взаємодії, з одного боку, процесу глобалізації й лібералізації ринків й, з іншого боку, процесу регіоналізації, що призводить до підвищення ролі й розширення функцій регіонів у світовому й національному відтворенні.

Конкурентоспроможність регіону визначається досягненням унікальних поєднань факторів зовнішнього й внутрішнього середовища, спромог-

ністю регіону забезпечувати виробництво конкурентоспроможних товарів і послуг в умовах ефективного використання відповідних факторів виробництва, забезпечення сталого економічного росту в регіоні, підвищення рівня життя населення.

Підвищення конкурентоспроможності регіону перебуває в тісній залежності від виявлення й забезпечення стійкого розвитку індивідуальних умов, тобто конкурентних переваг, що визначають соціально-економічне положення регіону, якість життя населення, екологічну обстановку, інвестиційний клімат, інноваційну активність і т.д. Тому формування ефективних механізмів формування конкурентних переваг економіки регіону є важливим науковим і практичним завданням.

Вивченню питань забезпечення конкурентоспроможності регіонів присвячені роботи таких відомих учених і практиків, як А.Н. Алімов, І.В. Брикова, В.Н. Василенко, О.С. Власюк, І.М. Володіна, В.М. Геєць, М.І. Долішній, С.І. Дорогунцов, Н.М. Жилиєва, Л.Л. Ковальська, В.В. Мамонова, Є.А. Подсолонко, В.Г. Поліщук, В.Г. Федоренко, Л.А. Яремко та інших авторів.

Незважаючи на підвищену увагу з боку вітчизняних і зарубіжних дослідників до законів і закономірностей регіонального розвитку, ряд питань організаційного та економічного характеру, пов'язаних з проблемами забезпечення конкурентоспроможності регіонів, формуванням регіональних стратегій і механізмів ефективного функціонування та розвитку регіональної економіки залишаються недостатньо вивченими.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є дослідження організаційно-економічних аспектів забезпечення конкурентоспроможності регіону.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є праці вітчизняних і зарубіжних вчених, а також матеріали періодичних видань. При проведенні дослідження використовувалися методи аналізу і синтезу, порівняння та узагальнення, системний підхід.

РЕЗУЛЬТАТИ

Конкурентоспроможність регіону характеризується станом різних сфер його життєдіяльності. Можна виділити такі основні складові стабільного розвитку та конкурентоспроможності регіону:

- соціально-демографічна;
- виробнича
- інноваційна;
- ефективність економічних відносин;
- фінансова;
- корумпованість взаємовідносин в економічній сфері.

Ми виходимо з того, що зазначені вище складові (фактори) є кумулятивними, визначальними та такими, які відображають світові тенденції стабільного та збалансованого розвитку.

Однак вимір динаміки та впливу вказаних вище факторів на стабільний розвиток та конкурентоспроможність регіону залежить від великої кількості показників.

Виробнича сфера регіону характеризується наявністю ресурсної бази, умовами, що забезпечують інтеграційні процеси, сформованістю системи відтворення в об'єктивно сформованій у регіоні спеціалізації і визначальним чином – від інноваційної активності підприємств, установ та організацій, розташованих на території регіону [7].

Фінансова система регіону значною мірою залежить від стабільних доходів підприємств, установ та організацій, населення – і вирішальним чином від стану фінансового ринку, іпотечних кредитів та динаміки іпотечного ринку [2].

Провідне значення для забезпечення конкурентоспроможності регіону має соціально-демографічна ситуація, яка характеризується рівнем соціальної диференціації суспільства, бідності, депопуляції населення, доступності освіти, культури, медичного обслуговування, житла, послуг зв'язку.

Велику роль у забезпеченні розвитку регіону відіграє відсутність криміналізації суспільства, тіньової економіки, корупції [4].

Таким чином, визначаються межі прийняття актуальних управлінських рішень для гарантування стабільного розвитку та конкурентоспроможності регіону.

Вирішення питань конкурентоспроможності регіону пов'язане з проблемами інформаційно-методичного забезпечення як регіональної системи управління, так і господарюючих суб'єктів незалежно від форми власності й виду діяльності. На наш погляд, проблема інформаційно-методичного забезпечення є надзвичайно гострою та такою, яка знаходиться у фундаменті створення механізму системи управління конкурентоспроможністю регіону. Відсутність об'єктивної інформації, непрозорість, бар'єри на шляху отримання інформації фактично блокують створення такого механізму.

При неправильному або несвочасному регулюванні впливу фактора відбувається його перехід із відносно керованого стану в новий, дестабілізуючий й часто непередбачений, що розглядається як загроза конкурентоспроможності регіону. Отже, будь-який вчасно не врегульований або некерований фактор, який справляє вплив на конкурентоспроможність, може перерости в загрозу йому.

Своєчасне втручання в стан факторів конкурентоспроможності призводить до запобігання кризовим ситуаціям, що є найбільш сприятливим розвитком подій. Якщо ж фактор переріс у загрозу стабільному розвитку та конкурентоспроможності регіону, то необхідно забезпечити мінімізацію можливих збитків. Необхідність управління конкурентоспроможністю передбачає можливість недопущення переростання факторів дестабілізації в загрози стабільному розвитку та конкурентоспроможності й тим самим забезпечить збереження стабільного рівня регіонального розвитку.

Стратегія забезпечення стабільного розвитку та конкурентоспроможності регіонів являє собою програму дій, спрямованих на досягнення намічених цілей. Варто розрізнити такі типи стратегій забезпечення конкурентоспроможності:

– стратегія, спрямована на недопущення переростання факторів дестабілізації в загрозу конкурентоспроможності;

– стратегія, спрямована на припинення дії вже існуючих загроз;

– стратегія, що передбачає зусилля, спрямовані на відновлення безпечного стану об'єктів, тобто на компенсацію збитку, заподіяного якою-небудь загрозою. Перші два типи стратегії передбачають діяльність із гарантування конкурентоспроможності, у результаті якої загроза або взагалі не виникає, або створюється заслін. При реалізації стратегії третього типу збиток об'єктам економіки регіону виникає, але передбачається його компенсація діями й відповідними механізмами, використовуваними при управлінні конкурентоспроможністю.

При виборі типу стратегії перевага має бути віддана стратегії першого або другого типу. Стратегії третього типу використовуються лише тоді, коли неможливо використати перші дві та коли збиток завдано.

Для розроблення стратегії стабільного розвитку та конкурентоспроможності, оцінки ходу її реалізації необхідна організація об'єктивного й всебічного моніторингу економіки й суспільства з метою визначення системи внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на стан конкурентоспроможності і мають можливість перерости в економічну загрозу розвитку регіону.

Моніторинг стану конкурентоспроможності регіону являє собою науково обгрунтовану систему періодичного збору, обробки й аналізу інформації; оцінку й прогнозування соціально-економічної ситуації в регіоні; розподіл по відповідних органах управління об'єктивної й достовірної інформації про стан об'єктів і територій регіону, що справляють суттєвий вплив на економічний розвиток регіону в цілому та на його конкурентоспроможність, і про можливі відхилення цього стану від припустимих значень [3].

Як показує практика, за сучасних умов обмеженості державного втручання, управління конкурентоспроможністю на регіональному рівні зводиться до реалізації функції регулювання. Дана функція в рамках управління конкурентоспроможністю регіону розглядається як цілеспрямований вплив регіональних органів влади на основні соціально-економічні параметри для досягнення мети стабільного розвитку та конкурентоспроможності регіону шляхом збалансування інтересів господарюючих суб'єктів з метою підвищення рівня життя населення й сталого та збалансованого розвитку економіки.

Функція регулювання в системі управління конкурентоспроможністю на регіональному рівні проявляється в діяльності органів влади з нейтралізації виявлених у ході моніторингу загроз, після чого здійснюється розроблення комплексу

управлінських впливів по виходу із зони ризику. Заходи й механізми, що забезпечують стабільний розвиток регіону, розробляються одночасно із прогнозами його конкурентоспроможності, а реалізуються в програмі їх забезпечення.

В умовах трансформаційної економіки держава не може директивними методами керувати діяльністю всіх суб'єктів господарювання на території регіону й, отже, необхідно забезпечити оптимальний вплив національних і місцевих органів влади на соціально-економічну ситуацію в регіоні шляхом використання мотиваційних механізмів і ефективних непрямих економічних регуляторів.

Одним із найбільш важливих завдань діяльності регіональних органів управління в рамках забезпечення стабільного розвитку та конкурентоспроможності регіону є моніторинг показників, у ході якого проводиться оцінка й аналіз стану регіонального розвитку. Підставою для оцінки стану стабільного розвитку, факторів і загроз економічному розвитку та конкурентоспроможності на регіональному рівні, потенційних і реальних збитків від їх впливу є критерії нестабільного розвитку, які виражаються через систему показників. Через широту й різноманіття факторів дестабілізації неприпустиме ізольоване використання окремих критеріїв і показників для оцінки стану конкурентоспроможності, необхідний комплексний і взаємодоповнюючий їхній аналіз.

Систему управління конкурентоспроможністю регіону варто розглядати як досить складну сукупність елементів, що реалізує основні принципи й функції управління й об'єктивно має здатність забезпечити стабільний розвиток та конкурентоспроможність регіону. Слід зазначити, що система управління конкурентоспроможністю регіону повинна мати властивості системи, яка постійно оновлюється, своєчасно адаптується й удосконалюється. Її мета, структура, ресурси й засоби, напрямки, форми й методи діяльності повинні змінюватися відповідно до змін внутрішнього й зовнішнього середовища, забезпечуючи при цьому прийнятний стан стабільного розвитку та конкурентоспроможності регіону в кожний конкретний момент часу.

Аналіз ситуації в регіонах України показав, що, незважаючи на наявність розробленої концепції й методики програмно-цільового управління різними соціально-економічними процесами, як на національному рівні, так і на рівні окремих регіонів, суб'єктів господарювання, передчасно говорити про існування конкретної й завершеної системи управління конкурентоспроможністю регіону.

Існуюча практика використання програмно-цільового підходу – лише тактика управління соціально-економічними процесами, яка забезпечує виконання завдань у міру виникнення потреби у вирішенні окремих проблем. Таким чином, за сучасних умов діяльність державних органів управління в основному спрямована на компенсацію збитків від впливом загроз або на подолання негативних тенденцій розвитку об'єкта.

Сформована ситуація диктує необхідність розроблення системи програмно-цільового

управління конкурентоспроможністю регіону, що дозволяє перейти від епізодичних заходів до створення стабільного механізму цільової орієнтації всіх елементів (учасників) процесу гарантування стабільного розвитку на регулярне виявлення і вирішення всієї сукупності проблем.

Упереджувальне управління на основі здійснення планомірної діагностики стану конкурентоспроможності регіону, своєчасного виявлення факторів дестабілізації, прогнозування можливих проблем, виявлення перспективних резервів підвищення конкурентоспроможності спрямовано на пошук і вибір альтернативних заходів і механізмів забезпечення конкурентоспроможності.

Використання принципу упереджувального управління дозволяє реалізувати стратегію забезпечення конкурентоспроможності, спрямовану на недопущення переростання факторів дестабілізації в загрозу конкурентоспроможності. Стратегія, заснована на регулюванні по вже розгорнутих негативних процесах (загрозам і небезпекам) повинна поступитися місцем розробленню і проведенню в життя рішень, покликаних запобігти виникненню загроз.

Ефективне функціонування системи управління вимагає своєчасного забезпечення регіональних органів влади об'єктивною й достовірною інформацією [7]. Це ставить завдання створення інформаційно-аналітичного центру при обласних адміністраціях. Основною метою створення даного центру є підвищення ефективності збору, обробки й розподілу даних про стан різних об'єктів на території регіону в інтересах інформаційної підтримки органів регіональної влади й місцевого самоврядування при виконанні завдань управління соціально-економічними процесами, також і завдань гарантування конкурентоспроможності регіону.

Побудова цільової моделі управління конкурентоспроможністю регіону з урахуванням усіх можливих цілей є найбільш важливим і складним елементом методичної роботи із застосування програмно-цільового підходу. Цільова модель розглядається як упорядкована система субпідрядних цільових завдань, розташованих за рівнями спільності, значимістю, доцільністю і послідовністю досягнення. Аналіз основних економічних показників регіону показав [1], що найбільш значимими є досягнення таких цілей:

- вжиття невідкладних і радикальних заходів із тим, аби припинити процес скорочення населення – причому як у місті, так і на селі, вирішення проблеми кваліфікованої робочої сили. В арсеналі місцевих органів влади тут можливий широкий вибір засобів, методів та інструментів;
- активізація інноваційної діяльності на території регіону, створення ринку інтелектуальних ресурсів та інноваційної інфраструктури, налагодження імпорту новацій, інновацій, ліцензій, «ноу-хау»; запровадження дешевих технологій іпотечного кредитування з використанням вітчизняної валюти, програм побудови дешевого соціального житла;
- запровадження системи антикорупційних заходів шляхом переведення системи надання

державних послуг із дозвільної системи на повідомлюючу та вжиття заходів щодо забезпечення невідворотної відповідальності фізичних та юридичних осіб за корупційні діяння;

- підвищення ефективності господарської діяльності всіх суб'єктів господарювання, незалежно від форми власності й виду діяльності; постійне збільшення дохідної частини бюджету. Підвищення ефективності господарської діяльності підприємств й організацій є ціллю різних блоків стратегії конкурентоспроможності (промислова, агропромислова, інвестиційна політика), наслідком реалізації інших цілей (розвиток ринкової, промислової інфраструктури і т. ін.), а, крім того, виливає на успішне втілення в життя більшості заходів стратегії стабільного розвитку.

Таким чином, підвищення ефективності господарської діяльності підприємств і організацій, та стабілізацію виробництва варто вважати основною метою стратегії забезпечення конкурентоспроможності регіонів. Використання програмно-цільового підходу в системі управління процесами забезпечення конкурентоспроможності регіону може одержувати конкретний прояв у розробленні й реалізації цільової комплексної програми конкурентоспроможності регіону, яка представляє собою комплекс заходів, що забезпечують досягнення поставлених цілей. Можна виділити етапи розроблення програми забезпечення конкурентоспроможності регіону:

- виявлення проблемної ситуації в аналізованому регіоні; формулювання конкретної проблеми;
- вибір програми для розв'язування проблемної ситуації;
- визначення бажаного стану конкурентоспроможності, тобто такого стану, що не буде оцінюватися як загрозливий;
- виявлення й оцінка діючих факторів дестабілізації, які справляють вплив на об'єкт регіонального розвитку, виявлення сукупності загроз;
- визначення й оцінка передбачуваних збитків від реалізації виявлених загроз;
- оцінка загроз конкурентоспроможності за ступенем їх важливості, часу настання і т. ін.;
- вибір проблемної ситуації для програмного вирішення;
- формування програмних цілей і завдань, «дерева цілей»;
- попереднє ресурсне опрацювання вирішення проблемної ситуації, встановлення обмежень по видах ресурсів;
- розроблення стратегії забезпечення конкурентоспроможності як комплексу заходів: знаходження методів, способів, засобів досягнення програмних цілей, опис дій для виконання поставлених завдань;
- остаточне ресурсне розроблення програми
- розподіл ресурсного забезпечення за видами заходів і за часом;
- підготовка проекту програми, її поєднання з іншими, уже діючими програмами й підпрограмами;
- затвердження програми і її доведення до виконавців;

– створення організаційного механізму керування програмою.

Унаслідок здійснення постійного моніторингу стану конкурентоспроможності регіону така система управління здатна гнучко реагувати на мінливі економічні, соціальні й політичні умови як зовнішнього, так і внутрішнього характеру.

Якість системи управління конкурентоспроможністю регіону забезпечується ефективністю прийняття управлінських рішень, що враховують систему взаємних економічних інтересів як господарюючих суб'єктів, так і органів управління, як національного, так і регіонального рівнів. Важливо виділити основні сфери перетинання економічних інтересів регіональних органів управління і суб'єктів господарювання в умовах гарантування конкурентоспроможності регіону.

1. Розвиток регіонального ринку товарів та послуг і міжрегіональних зв'язків.

2. Забезпечення ефективного функціонування регіонального ринку праці.

3. Проведення ефективної бюджетної політики в регіоні.

4. Розвиток виробничої й соціальної інфраструктури.

5. Використання природних ресурсів і природоохоронна діяльність.

6. Енергетичне забезпечення регіону.

7. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності органів влади й суб'єктів господарювання, прозорість діяльності органів управління.

Зазначені основні сфери перетинання економічних інтересів регіональних органів управління і суб'єктів господарювання прямо пов'язані з більшістю складових економічних небезпек регіону, за іншими простежується непрямий взаємозв'язок через ефективну діяльність підприємств, зайнятість, поліпшення добробуту населення і т. ін.

Слід зазначити, що взаємодія регіональних органів управління і господарюючих суб'єктів у системі програмно-цільового управління стабільним розвитком та конкурентоспроможністю регіону має будуватися на основі застосування сукупності економічних регуляторів господарської діяльності, пов'язаних з економічними інтересами суб'єктів господарювання регіону. Специфіка взаємодії регіональних органів влади і суб'єктів господарювання полягає у формуванні першими сприятливих умов для розвитку продуктивних сил, ефективності й конкурентоспроможності виробництв, розташованих на території регіону, розвитку підприємництва, ринкової інфраструктури, поліпшенню інформаційного забезпечення, сфери підготовки кадрів і т. ін., що веде до підвищення ефективності господарської діяльності суб'єктів господарювання й, у свою чергу, до гарантування стабільному розвитку та конкурентоспроможності регіону.

До основних регуляторів, які можуть бути використані в процесі взаємодії регіональних органів управління і суб'єктів господарювання, можна віднести:

– дотації підприємствам, обсяг яких за останні роки різко скоротився;

– податкові пільги, відстрочки, розстрочки по сплаті податків, пені і штрафи, а також орендні платежі в бюджет;

– кредитування на пільгових умовах, під гарантії місцевих і регіональних органів влади.

Крім того, можливе використання деяких інших стимуляторів фінансово-господарської діяльності: безоплатне виділення приміщень і земельних ділянок, право розпорядження якими належить регіональним або міським адміністраціям; інформаційне забезпечення; розміщення регіонального або міського замовлення, поставка продукції на конкурсній основі та інше.

Усі регулятори можуть застосовуватися як до всіх суб'єктів господарювання регіону, так і вибірково, на основі селективного підходу. Суть селективної політики полягає в цілеспрямованому впливі на певні групи суб'єктів ринку, тобто підприємства, окремі види виробництва, галузі або певні території.

Як основні критерії виділення господарюючих суб'єктів для застосування різних економічних регуляторів можна запропонувати такі:

– значний мультиплікативний ефект для економіки регіону у виробництві, галузі;

– значна частка населення селища, міста, регіону, що є працівниками підприємства та (або) членами їхніх сімей;

– бюджетоутворюючий характер підприємства, наявність на його балансі важливих для селища, міста, регіону об'єктів соціальної інфраструктури;

– наявність конкурентних переваг у підприємства, платоспроможний попит на його продукцію;

– ефективність фінансово-господарської діяльності й сталість розвитку підприємства. Оцінюється ділова активність, рентабельність, фінансова стійкість і ліквідність активів підприємства.

Виділені критерії селективної підтримки підприємств можна поділити на дві групи:

– критерії, що характеризують значимість підприємства для регіону;

– критерій ефективності фінансово-господарської діяльності й сталості розвитку підприємства. Унаслідок цього пропонується на основі розробленої системи показників проведення рейтингової оцінки підприємств за їх соціально-економічною значимістю для регіону й за ефективністю діяльності, сталістю розвитку.

Використання рейтингової оцінки підприємств дозволить регіональним і місцевим органам влади приймати ефективні управлінські рішення відносно господарюючих суб'єктів, розташованих на території регіону. Основна державна підтримка у вигляді використання різних регуляторів повинна виявлятися підприємствам з високим рівнем соціально-економічної значимості. У тому випадку, якщо суб'єкт господарювання є соціально й економічно значимим для регіону й перебуває в кризовому стані, то регіональним органам влади необхідно прийняти відповідні заходи для його підтримки й виведення із кризи. До таких заходів

варто віднести створення режиму найбільшого сприяння із широким використанням економічних регуляторів.

Методика рейтингової оцінки підприємств може бути рекомендована для практичного застосування регіональними органами влади й органами місцевого самоврядування в процесі реалізації промислової й інвестиційної політики й формуванні бюджетів розвитку.

ВИСНОВКИ

Таким чином, сформульовані автором підходи до організації системи цільового управління регіональною конкурентоспроможністю, побудовані на принципах, функціях, методах і механізмах, адекватних сформованій економічній ситуації, реально можуть сприяти гарантуванню економічного розвитку та конкурентоспроможності регіону.

В результаті дослідження розглянуто елементи забезпечення стабільного розвитку та конкурентоспроможності регіону, важливі аспекти та умови формування стратегії її забезпечення. Показано особливості управління конкурентоспроможністю на регіональному рівні, вимоги до забезпечення його ефективності. Сформульовано найбільш значимі цілі управління конкурентоспроможністю регіону та етапи програми її забезпечення. Виділено основні сфери перетинання економічних інтересів регіональних органів управління і суб'єктів господарювання в умовах гарантування конкурентоспроможності регіону та основні регулятори, що можуть бути використані в процесі їх взаємодії. Запропоновано

основні критерії виділення господарюючих суб'єктів в рамках регіональної селективної політики.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Захарченко В.І. Базові умови забезпечення регіональної економічної безпеки / В.І. Захарченко, Л.В. Ширяєва // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – № 1. – Одеса: ОНПУ, 2015. – С. 35-42.
3. Герасимчук З.В. Конкурентоспроможність регіону: теорія, методологія, практика: Монографія. / З. В. Герасимчук, Л. Л. Ковальська. – Луцьк: Надстир'я, 2008. – 248 с.
4. Герасимчук З.В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика: Монографія / З. В. Герасимчук – Луцьк: Надстир'я, 2008. – 528 с.
5. Глуська Н. А. Конкурентоспроможність регіону в трансформаційний період: автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.05 / Глуська Наталія Анатоліївна ; Чернігів, держ. технол. ун-т. - Чернігів, 2010. - 20 с.
6. Ніценко В.С. Трансформаційні процеси в економіці: конкурентоспроможність та інституційна база управління на різних рівнях ієрархії: Монографія / В.С. Ніценко, О.М. Коваленко, Н.С. Мамонтенко; за ред. д.е.н. В.С. Ніценка. – Одеса: ТОВ «Лерадрук», 2016. – 507 с.
7. Швагірева В.С. Формування системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств регіону на інноваційній основі / В.С. Швагірева, А.С. Донець, К.В. Неумоїна // Науковий вісник (ОДЕУ). – Одеса: ОДЕУ, 2016. – № 2 (234). – С.158-168.